

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

16 .06.2011. Nr. 1-5/127
Uz 23.05.2011. Nr.1-04/212-pav

**Latvijas Republikas Satversmes tiesas
tiesnesim Uldim Ķīnim**
Jura Alunāna ielā 1, Rīgā, LV-1010

Par viedokli lietā Nr.2011-05-01

Šā gada 25.maijā Tiesībsarga birojā saņemts Jūsu lēmums, ar kuru Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – tiesībsargs) atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2011-05-01 „Par Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 105.pantam”. Lēmumā lūgts izteikt viedokli par jautājumiem, kuriem pēc tiesībsarga ieskata varētu būt nozīme lietā Nr.2011-05-01, citastarp sniedzot atbildes uz šādiem jautājumiem:

1) kā tiesībsarga ieskatā ir vērtējams apstāklis, ka pieteikuma iesniedzējas pamattiesības tiek ierobežotas, pamatojoties uz apstrīdētajā normā ietvertu prezumpciju par zemas viduvējās algas, salīdzinot ar citiem uzņēmumiem konkrētajā nozarē, iespējamo saistību ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas;

2) vai prezumpcija par iespējamo izvairīšanos no nodokļu nomaksas var būt neapstrīdama? Kā apstrīdamā norma ir vērtējama kopsakarā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 38.pantu, kas lietās par nodokļu nomaksas apmēru atļauj personai iesniegt pierādījumus par savu saistību pienācīgu izpildi.

Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6.punkts noteic, ka pasūtītājs izslēdz kandidātu vai pretendentu no turpmākās dalības iepirkuma procedūrā, kā arī neizskata pretendenta piedāvājumu, ja Latvijā reģistrēta (atrodas pastāvīgā dzīvesvieta) kandidāta vai pretendenta darba ņēmēju mēneša vidējie darba ienākumi pirmajos trijos gada ceturkšņos pēdējo četru gada ceturkšņu periodā līdz pieteikuma vai piedāvājuma iesniegšanas dienai ir mazāki par 70 procentiem no darba ņēmēju vidējiem darba ienākumiem valstī minētajā

periodā attiecīgajā nozarē atbilstoši NACE 2.red. klasifikācijas divu zīmju līmenim pēc Valsts ieņēmumu dienesta apkopotajiem datiem, kas publicēti Valsts ieņēmumu dienesta mājaslapā internetā. Ja kandidāts vai pretendents kā nodokļu maksātājs ir reģistrēts pēdējo četru gada ceturkšņu periodā līdz pieteikuma vai piedāvājuma iesniegšanas dienai, tiek ņemti vērā darba ņēmēju mēneša vidējie darba ienākumi periodā no nākamā mēneša pēc reģistrācijas mēneša līdz pieteikuma vai piedāvājuma iesniegšanas dienai (turpmāk – apstrīdētā norma).

Lai konstatētu, ka apstrīdētā norma ierobežo pieteikuma iesniedzējas – SIA „HansaWorld Latvia”, Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105.pantā garantētās tiesības uz īpašumu, ir jākonstatē, ka pieteikuma iesniedzējai konkrētajā gadījumā ir īpašums Satversmes 105.panta izpratnē.

Tulkojot Satversmes 105.pantu kopsakarā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) Pirmā protokola 1.pantu, ir jāņem vērā, ka tiesības uz īpašumu aizsargā jau esošu īpašumu, kā arī aktīvus, attiecībā uz kuriem personai ir „likumīgas gaidas” (Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2005.gada 2.marta lēmuma par pieņemamību iesniegumiem Nr.71916/01, 71917/01 un 10260/02 *Maltzan and Others v. Germany* 74.punkts, www.echr.coe.int). „Likumīgajām gaidām” ir jābūt kaut kam konkrētākam nekā vienīgi cerībai; tām ir jābalstās tiesību normās vai tādos tiesību aktos kā tiesas nolēmums (Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002.gada 10.jūlija lēmuma par pieņemamību iesniegumam Nr.39794/98 *Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic* 73.punkts, www.echr.coe.int). Gadījumos, kad „likumīgās gaidas” nebalstās uz spēkā stājušos likumu, administratīvo aktu vai tiesas nolēmumu, tiek aizsargātas tādas ekonomiskās intereses, kas jau ir radušās, piemēram, personu iegūtā klientūra, komercsabiedrības iegūtā licence (skat. attiecīgi Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1986.gada 3.jūnija sprieduma lietā *Van Marle and Others v. the Netherlands* 39. un 41.punktu un 1989.gada 21.jūnija sprieduma lietā *Tre Traktörer Aktiebolag v. Sweden* 53.punktu, www.echr.coe.int).

Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā praksē konsekventi ir atzinusi, ka Konvencijas Pirmā protokola 1.pants negarantē tiesības iegūt īpašumu (skat., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002.gada 23.janvāra lēmuma par pieņemamību iesniegumam Nr.48321/99 *Slivenko and Others v. Latvia* 121.punktu, www.echr.coe.int).

Konkrētajā gadījumā konstitucionālās sūdzības iesniedzēja uzskata, ka ar apstrīdēto normu ir ierobežotas tās ekonomiskās intereses veikt saimniecisko darbību un gūt peļņu valsts un pašvaldību iepirkumu tirgū.

Satversmes 105.pants neaizsargā jebkuras ekonomiskās intereses, bet tikai tādas, kas ir likumīgi un noteikti sagaidāmas. Turklāt šis pants, tulkojot to kopsakarā ar Konvencijas Pirmā protokola 1.pantu, neaizsargā tiesības iegūt īpašumu.

Apstrīdētā norma pati par sevi neparedz nedz tiesības slēgt publiskā iepirkuma līgumu, nedz garantē kādu mantisku labumu. Ja nebūtu apstrīdētās normas, Publisko iepirkumu likums tāpat negarantētu konstitucionālās sūdzības iesniedzējai slēgt konkrēto publiskā iepirkuma līgumu. Tādējādi spēkā esošās tiesību normas nedod tiesisku pamatu personai sagaidīt, ka tieši ar viņu tiks noslēgts publiskā iepirkuma līgums un tā rezultātā persona varēs gūt mantisku labumu.

Ievērojot minēto, atzīstams, ka apstrīdētajā normā noteiktais regulējums nav „īpašums” Satversmes 105.pantā un Konvencijas Pirmā protokola 1.panta izpratnē. Tādējādi apstrīdētās normas atbilstība Satversmes 105.pantam nav vērtējama.

Satversmes 91.pants noteic, ka „*visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas*”. Kā izriet no Satversmes tiesas prakses, tiesiskās vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk. Satversmes tiesas 2001.gada 3.aprīļa sprieduma lietā Nr.2000-07-0409 secinājumu daļas 1.punktu*).

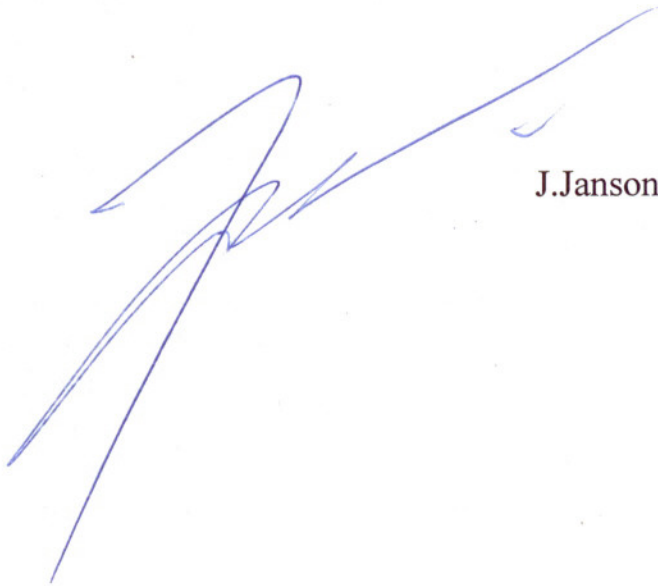
Satversmes tiesa ir atzinusi, ka viena tirgus dalībnieki atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2004.gada 9.februāra spriedumu lietā Nr.2003-21-0306, 9.2.punktu*). Šajā gadījumā Latvijā reģistrētās juridiskās personas, kas vēlas piedalīties publisko iepirkumu konkursā, atrodas vienādos, salīdzināmos apstākļos. Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6.punkts diferencē publisko iepirkumu konkursa kandidātus atkarībā no pieteicēja darbinieku vidējiem ienākumiem, tādējādi pretendentiem, kuriem darba ņēmēju mēneša vidējie darba ienākumi pirmajos trijos gada ceturkšņos pēdējo četru gada ceturkšņu periodā līdz pieteikuma vai piedāvājuma iesniegšanas dienai ir mazāki par 70 procentiem no darba ņēmēju vidējiem darba ienākumiem valstī minētajā periodā attiecīgajā nozarē atbilstoši NACE 2.red. klasifikācijas divu zīmju līmenim pēc Valsts ieņēmumu dienesta datiem, liedzot piedalīties publiskajā konkursā. Kā izriet no Saeimas 2011.gada 16.maija skaidrojuma Nr.1-1-n/109-2011, apstrīdētās normas leģitīmais mērķis ir sabiedrības labklājības veicināšana un citu personu tiesību aizsardzība, jo šī norma veicina nodokļu maksāšanu, reģistrētu un legālu nodarbinātību, kā arī godīgu konkurenci.

Tiesībsargs uzskata, ka šādi pieņēmumi ir nepietiekami leģitīmā mērķa pamatojumam. Normatīvajos aktos var paredzēt tiesības izslēgt no publisko iepirkumu konkursa tās Latvijā reģistrētās juridiskās personas, kurām atbildīgās valsts iestādes ir konstatējušas pārkāpumus nodokļu nomaksā, vai ir konstatēta nelegāla nodarbinātība, negodīga konkurence vai citi normatīvo aktu pārkāpumi. Latvijas Republikas Komerclikumā, Civillikumā u.c. uzņēmējdarbību

regulējošos normatīvajos aktos nav noteikts aizliegums maksāt zemāku algu par vidējo nozarē un piesaistīt augstāk kvalificētus speciālistus, ekspertus uz uzņēmuma līguma pamata. Tādējādi nav saskatāms leģitīmais mērķis liegumam piedalīties publisko iepirkumu konkursos tiem uzņēmējiem, kas ievēro normatīvos aktus uzņēmējdarbības jomā, bet kuriem darba ņēmēju mēneša vidējie darba ienākumi pirmajos trijos gada ceturkšņos pēdējo četru gada ceturkšņu periodā līdz pieteikuma vai piedāvājuma iesniegšanas dienai ir mazāki par 70 procentiem no darba ņēmēju vidējiem darba ienākumiem valstī minētajā periodā attiecīgajā nozarē atbilstoši NACE 2.red. klasifikācijas divu zīmju līmenim pēc Valsts ieņēmumu dienesta datiem. Šāds liegums nesamērīgi ierobežo izvēles brīvību privāttiesiskajās attiecībās un nenodrošina publisko interešu aizsardzību nodokļu nomaksā un godīgā konkurencē.

Nemot vērā minēto, Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 6.punkts ir atzīstams par neatbilstošu Satversmes 91.pantam.

Ar cieņu,
tiesībsargs

J.Jansons

Kukle, Bērziņa 67686768